

Välfärd handlar inte bara om pengar

Konst och kultur ger välfärd” heter ett förslag till åtgärdsprogram 2010-2014 som hittas i Undervisningsministeriets publikation 2010:17. Det handlar om ett tväradministrativt åtgärdsprogram som dåvarande kultur- och idrottsminister Stefan Wallin var med om att sätta igång. I september 2008 tillsatte han PD Hanna-Liisa Liikanen som utredare för beredningen av åtgärdsprogrammet och hon samlade runt sig en bredbasig expertgrupp på femton personer som ligger bakom den 23-sidiga rapporten.

SYFTET MED programmet är att främja välfärd och hälsa med hjälp av kultur och konst samt att öka delaktigheten på individ-, samfunds- och samhällsnivå. Programmet har tre fokusområden: 1) kulturell delaktighet och social gemenskap i vardagliga funktioner och miljöer, 2) konst och kultur i social- och hälsovården och 3) bättre hälsa i arbetslivet med hjälp av konst och kultur.

I slutrapporten har sammanlagt aderton åtgärdsförslag lagts fram som delats in i förslag som berör:

- lagstiftning, förvaltning och finansiering
- samarbete mellan den offentliga, privata och tredje sektorn
- ökning av forskningen och kunskapsunderlaget
- utbildning
- informationsspridning.

En läsvärd skrift för alla med intresse för utveckling av konst och kultur.

I VISIONEN fram till år 2015 utgår man ifrån artikel 27 i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, närmare bestämt vars och ens rätt att njuta av och fritt ta del i samhällets kulturella liv. Rapportens första del handlar om ”göra, se, uppleva” på individnivå, det vill säga att var och en har rätt och jämlik möjlighet att själva skapa konst och delta i kulturverksamhet:

- oberoende av var man bor, lever och arbetar
- efter behag och förmåga samt enligt sina kreativa resurser

- hela livet igenom, även i föränderliga livssituationer och gemenskaper.

I rapporten skriver man att ”människorna söker och finner sin livskvalitet och välfärd genom självförverkligande, erfarenheter, konstupplevelser och andlig rikedom”. Ett antal exempel och resultat berörande just detta hittas i det tidskriftsnummer du nu håller i din hand.

DET ÄR INTRESSANT att i rapporten få läsa om det som så många av oss för länge sen kommit underfund med. Nämligen det att vår välfärd numera ökar endast i begränsad mån i form av materiellt välstånd; välfärd handlar lika mycket och icke-materiella värden. Detta har också en direkt koppling till vår miljö – är det värt att hugga ner de sista resterna av gamla naturskogar, röja bort vildblommornas visten i odlingslandskapet, ytterligare övergöda våra vatten eller placera vindmøllor i landskap som inte förtjänar att industrialiseras? Allt för att ännu tvinga fram lite mera pengar och ekonomisk tillväxt.

Har man det mest väsentliga som fyller våra grundbehov, är det inte ens viktigt med mera pengar och prylar. De lyckligaste människorna hittas sällan bland de allra rikaste, som ständigt jagar efter mera pengar, utan bland dem som hittat den rätta balansen mellan jobb, fritid, konst och kultur – men som kanske inte har så feta bankkonton. Allt har sitt pris, det är vi som avgör om vi är villiga att betala priset. I många fall handlar det om att avstå från något annat. Det är bara att göra egna empiriska studier genom att titta sig omkring i bekantskapskretsen.

MÅNGA SOM MÅR BRA hittas på sidorna i detta nummer. De som är i balans med tingens ordning är också en tillgång (och inbesparing) för samhället, som också rapporten visar på. De skriver att numera har också ”kulturens hälso- och välfärdsfrämjande effekter erkänts på politisk, administrativ och strukturell nivå”. På nätet hittas rapporten via adressen: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteen/opm17.pdf?lang=fi>

NÄR DETTA nummer kommer ut har de flesta inlett sommarsemestern. Oberoende om semestern tillbringas hemma eller utomlands så kan ingen undvika att ta till sig konst och kultur, som i sig är en av de viktigaste ingredienserna under semestern. Redan det att ligga i hängmattan med en god bok eller tidskrift, eller dito i stugan medan regnet smattrar på taket, är en hälso- och välfärdsbefrämjande aktivitet, när de egna batterierna effektivt laddas på nytt.

Den som aktivt, i stan eller ute på landet, söker upplevelser och evenemang blir inte besviken. Vi vet ju alla att vi bara hinner med en bråkdel av allt som bjuds ut; att välja och vraka är kanske det största problemet.

För oss som lever i förskingringen, brukar ett måstebesök gälla hemtraktens sommarteater. I Österbotten, där lokala, uråldriga dialekter ännu fungerar som levande vardagsspråk, också som teaterspråk, kommer detta exklusiva språk som en ytterligare kulturdimension. Ett språkbad av guds nåde.

I ÅBOREGIONEN har kulturhuvudstadsåret skapat synlighet för ett brett spektrum av konstuttryck som också uppmärksammats långt utanför landets gränser. Många av konstverken och evenemangen har placerats ute "bland folket" runt om i Åbo, men också skärgården har fått sin del via utställningen för samtidskonst Contemporary Art Archipelago (CAA). Utställningen består av 20 nya platsspecifika verk eller evenemang av både internationella konstnärer och konstnärer bosatta i skärgården. Temat för utställningen är skärgården och dess framtid som en unik livsmiljö och ett unikt levnadssätt i förändring. ♦

Håkan Eklund, redaktör

